



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.410.005.01.2020

Pan
prof. dr hab. med. Wojciech Nowak
Uniwersytet Jagielloński
ul. Gołębia 24
31-007 Kraków

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/023 – Kształcenie cudzoziemców na polskich uczelniach

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka
kontrolowana

Uniwersytet Jagielloński, ul. Gołębia 24, 31-007 Kraków (dalej: UJ, Uniwersytet lub Uczelnia)

Kierownik jednostki
kontrolowanej

Prof. dr hab. med. Wojciech Nowak, Rektor, od 2012 r.

(akta kontroli, str. 3)

Zakres przedmiotowy
kontroli

1. Szacowanie możliwości kształcenia cudzoziemców.
2. Prowadzenie rekrutacji na studia oraz kształcenia cudzoziemców.
3. Planowanie i finansowanie kształcenia cudzoziemców.
4. Współpraca właściwych podmiotów na rzecz wspierania kształcenia cudzoziemców.

Okres objęty kontrolą

Lata 2017-2020 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.

Podstawa prawna
podjęcia kontroli

Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹

Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Krakowie

Kontroler

Anna Stochel - Łukasińska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/72/2020 z dnia 7 maja 2020 r.,

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

NIK pozytywnie ocenia działania władz Uniwersytetu związane ze kształceniem cudzoziemców na Uczelni, w tym szacowanie możliwości Uniwersytetu, prowadzenie procesu rekrutacji, planowanie i finansowania oraz współpracę z właściwymi podmiotami na rzecz wspierania kształcenia cudzoziemców.

Uczelnia dysponowała kompletnymi informacjami w zakresie liczby cudzoziemców, kształcących się na Uczelni, z podziałem na poszczególne poziomy i kierunki studiów oraz szacowała potrzeby, koszty i dochody kształcenia na różnych kierunkach studentów, w tym dla studentów cudzoziemców.

Proces rekrutacji cudzoziemców prowadzony był zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i wewnętrznymi regulacjami przyjętymi na Uczelni. Podczas rekrutacji uwzględniano znajomości językowe cudzoziemców. Podstawą wydawanych przez Rektora, decyzji dotyczących podejmowania i odbywania studiów były przyjęte na Uniwersytecie kryteria odnoszące się do tych procesów. Na Uniwersytecie funkcjonował system zapewnienia jakości, w ramach którego badano opinie kandydatów, studentów i absolwentów, w tym cudzoziemców.

Podczas realizacji programów studiów Uczelnia umożliwiała studentom cudzoziemcom uzyskiwanie wymaganej liczby punktów Europejskiego Systemu Akumulacji i Transferu Punktów (ECTS). Uniwersytet opracował Strategię Rozwoju Uczelni z założonymi celami strategicznymi oraz kierunkami działań, dzięki którym miały być one osiągnięte. Działania prowadzone przez Uczelnię w zakresie kształcenia cudzoziemców były spójne z celami założonymi w ww. strategii.

Uczelnia, zgodnie z umową zawartą z Narodową Agencją Wymiany Akademickiej³, realizowała i rozliczała środki przyznane w ramach projektu dotyczącego działań związanych z kształceniem cudzoziemców. Pobieranie opłat edukacyjnych od studentów cudzoziemców oraz podejmowanie przez Rektora decyzji w zakresie zwolnienia z ich uiszczania następowało zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i przyjętymi na Uczelni regulacjami wewnętrznymi. Studenci cudzoziemcy korzystali z różnych form stypendiów, w tym w ramach programów Biura Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej⁴, NAWA i stypendiów Rektora za wyniki w nauce oraz w ramach własnych funduszy stypendialnych Uczelni. Stypendia były przyznawane studentom zgodnie z kryteriami przyjętymi w umowach BUWiWM/NAWA oraz w uregulowaniach wewnętrznych Uniwersytetu.

Uczelnia prowadziła aktywne działania na rzecz współpracy z różnymi podmiotami w zakresie kształcenia cudzoziemców. Intensywnie promowano ofertę studiów na UJ m.in. podczas międzynarodowych targów i misji edukacyjnych. Do właściwych podmiotów (Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Placówka Straży Granicznej w Balicach) przekazywane były niezwłocznie informacje dotyczące przyjęcia na studia cudzoziemców, niepodjęcia przez nich studiów lub skreślenia ich z listy studentów. Według stanu na 31 grudnia każdego roku przekazywano ministrowi właściwemu ds. szkolnictwa wyższego wykazy cudzoziemców kształcących się na Uczelni oraz zamieszczano w systemie POL-on wszystkie wymagane dane dot. cudzoziemców.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Dalej: NAWA.

⁴ Dalej: BUWiWM.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowe⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Szacowanie możliwości kształcenia cudzoziemców

Opis stanu faktycznego

1.1.UJ dysponował informacją o liczbie studentów rozpoczynających (podejmujących kształcenie) i odbywających kształcenie w poszczególnych latach akademickich. Liczba studentów odbywających kształcenie wynosiła w roku akademickim 2016/2017 – 44 809, 2017/2018 – 41 856, 2018/2019 – 39 391, a 2019/2020 – 37 264. Natomiast liczba kształcących się cudzoziemców w tych latach wyniosła odpowiednio: 2 341, 2 561, 2 790 i 2 823).

W roku akademickim 2019/2020 liczba studentów (ogółem) w stosunku do roku 2016/2017 zmalała o 17%, a studentów cudzoziemców wzrosła o 20%.

Najwięcej studentów (ogółem) na uczelni kształciło się w 2016/2017 na następujących kierunkach: Prawo – 4 704 studentów, Kierunek lekarski – 2 174, Zarządzanie – 2 736, Psychologia – 2 142, a w 2019/2020 na kierunkach: Prawo – 3 480, Kierunek lekarski – 2 081, Neofilologia 1 934, Psychologia 1 864.

Studenci cudzoziemcy w 2016/2017 wybierali najczęściej kierunki takie jak: lekarski (533 studentów), Zarządzanie (242 studentów), Europeistyka (137 studentów), International Relations and Area Studies (120 studentów), a w 2019/2020: Kierunek lekarski (534 studentów), Zarządzanie (242 studentów) oraz International Relations and Area Studies (102 studentów).

Na studiach I stopnia w roku akademickim 2016/2017 odbywało kształcenie łącznie 18 613 studentów, w tym studentów cudzoziemców - 777, a w 2019/2020 - 15 768 studentów, w tym studentów cudzoziemców - 936.

Na studiach II stopnia w roku akademickim 2016/2017 studiowało łącznie 12 344 studentów, w tym studentów cudzoziemców - 673, a w 2019/2020 - 10 861 studentów, w tym studentów cudzoziemców - 1 024.

Na jednolitych studiach magisterskich w roku akademickim 2016/2017 studiowało łącznie 9 732 studentów, w tym studentów cudzoziemców - 780, a w 2019/2020 - 8 484 studentów, w tym studentów cudzoziemców - 753.

Na studiach III stopnia kształciło się łącznie w roku akademickim 2016/2017 4 120 doktorantów, w tym 111 cudzoziemców, a w 2019/2020 - 2 151 doktorantów, w tym 110 cudzoziemców.

Liczba osób podejmujących kształcenie w roku akademickim 2016/2017 wyniosła 17 426, natomiast łączna liczba studentów kończących kształcenie wyniosła 11 235 (9 141 skończyło w terminie), w tym 917 cudzoziemców podjęło kształcenie, a zakończyło 468 (370 skończyło w terminie). W 2019/2020 liczba osób podejmujących kształcenie w roku akademickim wyniosła 14 990, natomiast łączna liczba studentów kończących kształcenie wyniosła 8 232 (6 687 skończyło w terminie), w tym 1 027 cudzoziemców podjęło kształcenie, a zakończyło 539 (427 skończyło w terminie).

Organy Uczelni posiadały informacje na jakiej podstawie osoby nie będące obywatelami polskimi podejmowały i odbywały studia na UJ, w tym którzy cudzoziemcy posiadali: zezwolenie na pobyt stały, zezwolenie na pobyt rezydenta

⁵ Oceny częstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

długoterminowego Unii Europejskiej, obywatelstwo państw UE, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), Kartę Polaka oraz informacje, którzy cudzoziemcy podejmowali i odbywali kształcenie na podstawie: umów międzynarodowych, umów zawieranych przez Uczelnię z podmiotami zagranicznymi lub decyzji ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego.

(akta kontroli str. 4-21)

1.2.UJ w każdym roku akademickim dokonywał analizy dotyczącej rekrutacji na poszczególne kierunki studiów. Analizy zawierały dane w zakresie liczby kandydatów na studia i liczby osób wpisanych na dany kierunek studiów z podziałem, na tych którzy poddani zostali rekrutacji na zasadach obowiązujących obywateli polskich, jak i tych którzy podlegali rekrutacji na innych zasadach (z podaniem krajów, z których pochodzili).

(akta kontroli, str. 27-56)

Oczekiwania studentów cudzoziemców wobec oferty UJ znalazły się w opracowanym w 2019 r. raporcie z pilotażowego badania przeprowadzonego wśród cudzoziemców studiujących na Uczelni „Badanie opinii cudzoziemców studiujących na Uniwersytecie Jagiellońskim – rozwój kariery i plany zawodowe”. W raporcie przedstawiono informacje, które mogą być podstawą do skonstruowania oferty uwzględniającej potrzeby tej grupy studentów. Głównymi wnioskami z raportu były:

- oprócz języka ojczystego, studenci cudzoziemcy najczęściej deklarowali znajomość takich języków jak: angielski (95,8%), polski (58,4%) i rosyjski (36,1%), przy czym w najwyższym stopniu zaawansowania posługują się kolejno: językiem rosyjskim, angielskim, i polskim;
- podejmując decyzję o studiowaniu w Polsce, cudzoziemcy kierowali się głównie prestiżem i wysokim poziomem nauczania się UJ oraz możliwością studiowania na określonym kierunku. Istotna była również dla nich motywacja materialna, tj. niskie koszty życia i utrzymania w Polsce;
- planując swoją karierę zawodową po ukończeniu studiów cudzoziemcy chętniej podjęliby pracę najemną w Polsce niż w swoim ojczystym kraju.

(akta kontroli, str. 57-79)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia sposób szacowania w okresie objętym kontrolą możliwości kształcenia cudzoziemców na Uniwersytecie.

OBSZAR

2. Prowadzenie rekrutacji na studia oraz kształcenie cudzoziemców

Opis stanu
faktycznego

2.1. Stosownymi uchwałami Senatu UJ na każdy rok akademicki wprowadzono zasady dotyczące rekrutacji cudzoziemców, w tym podejmujących studia na zasadach obowiązujących obywateli polskich oraz podejmujących studia na zasadach innych niż obowiązujące obywateli polskich. Szczególne zasady dotyczyły rekrutacji do Szkoły Medycznej dla Obcokrajowców na Wydziale Lekarskim.

Rekrutacja na studia w UJ, prowadzona jest w całości drogą elektroniczną, za pośrednictwem systemu do rekrutacji. Do roku 2019 był to autorski system UJ, od roku 2020 wykorzystywany jest system tworzony przez Międzyuniwersyteckie Centrum Informatyzacji (MUCI), który jest podstawowym narzędziem do komunikacji z kandydatami.

W latach 2016-2018 cudzoziemcy byli przyjmowani na studia w UJ według dwóch ścieżek rekrutacyjnych:

- na zasadach obowiązujących obywateli polskich (dotyczyło kandydatów, którzy spełniali warunki określone w art. 43 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym),
- na zasadach innych niż dotyczące obywateli polskich.

Cudzoziemcy, którzy zadeklarowali przystąpienie do rekrutacji na zasadach dotyczących obywateli polskich, byli umieszczani na listach rankingowych, wspólnych z osobami posiadającymi obywatelstwo polskie. Cudzoziemcy, którzy przystępowali do rekrutacji na zasadach innych niż dotyczące obywateli polskich, przystępowali do egzaminu, tj. rozmowy kwalifikacyjnej dotyczącej motywacji oraz przygotowania merytorycznego kandydata do podjęcia danych studiów (z wyłączeniem studiów jednolitych magisterskich oraz I i II stopnia prowadzonych przez wydziały: Farmaceutyczny, Lekarski oraz Nauk o Zdrowiu gdzie o przyjęciu decydowało spełnienie warunków formalnych. W przypadku studiów prowadzonych w językach obcych, ze względu na ich specyfikę, jednostki prowadzące te studia, określały wspólne warunki rekrutacji dla wszystkich kandydatów, np. warunki rekrutacji dla kandydatów ubiegających się o przyjęcie do Szkoły Medycznej dla Obcokrajowców.

W roku 2019, w związku z wprowadzeniem ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, która wprowadziła zmiany w sposobie zasad podejmowania przez cudzoziemców studiów, cudzoziemcy byli przyjmowani na studia w UJ według zasad dotyczących cudzoziemców, tj. jednej wspólnej liście rankingowej (co do zasady odrębnej w stosunku do listy rankingowej dla osób posiadających obywatelstwo polskie).

Zgodnie z zasadami rekrutacji na studia w UJ na większość studiów JM i I stopnia podstawą przyjęcia były wyniki egzaminów maturalnych (w związku ze zmianą ustawy i stanowiskiem MNiSW Uniwersytet musiał zrezygnować z rozmów kwalifikacyjnych dla tej grupy kandydatów), natomiast na studia II stopnia, w zależności od kierunku studiów, wynik rozmowy kwalifikacyjnej sprawdzającej predyspozycje do podjęcia studiów lub ocena dokumentów przedłożonych przez kandydata.

(akta kontroli, str. 80-156)

2.2. Na podstawie analizy dokumentacji procesu rekrutacji 15 wybranych losowo studentów cudzoziemców stwierdzono, iż w stosunku do wszystkich studentów zostały zastosowane obowiązujące na Uczelni procedury rekrutacji (przyjęte stosownymi uchwałami Senatu UJ oraz zarządzeniami Rektora UJ). Spośród 15 studentów: ośmiu cudzoziemców zostało poddanych procesowi rekrutacji na zasadach innych niż obowiązujące obywateli polskich, trzech na zasadach obowiązujących obywateli polskich (gdyż posiadali Kartę Polaka), a czterech w ramach programów BUWiWA/NAWA. Wszyscy cudzoziemcy dostarczyli kompletną dokumentację wymaganą w procesie rekrutacji. W przypadku studiów I stopnia m.in.: kopię świadectwa maturalnego/kopię matury zagranicznej (apostille lub legalizacja świadectwa zagranicznego wydanego poza granicami), poświadczony tłumaczenie wszystkich dokumentów sporządzonych w języku innym niż język studiów, kopię polisy ubezpieczenia zdrowotnego, kopię dokumentu potwierdzającego uprawnienie do studiowania bez ponoszenia opłat za kształcenie. W przypadku studiów II stopnia: kopię dyplomu ukończenia studiów wyższych, kopię wydanego przez uczelnię dokumentu potwierdzający wyniki studiów wyższych (apostille lub legalizacja dla dyplomu wydanego poza granicami Polski), poświadczony tłumaczenie wszystkich dokumentów sporządzonych w języku innym

niż język studiów, kopię dokumentu potwierdzającego uprawnienie do studiowania bez ponoszenia opłat za kształcenie, kopia polisy ubezpieczenia zdrowotnego.

(akta kontroli, str. 157-200)

2.3..W okresie objętym kontrolą złożonych zostało łącznie 3 365 wniosków dotyczących podejmowania i odbywania studiów, kształcenia w szkołach doktorskich, studiów podyplomowych, kształcenia specjalistycznego i innych form kształcenia, w tym: w 2017 r. 400 wniosków dot. studiów I i II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich oraz 14 wniosków dotyczących studiów doktorskich, w 2018 r. odpowiednio - 474 i 34, w 2019 r. – 685 i 27 oraz do 31 marca 2020 r. – 1650 i 81. W tym okresie Rektor UJ wydał łącznie 1 647 decyzji pozytywnych w zakresie podjęcia studiów dla 1 647 cudzoziemców, w tym: w 2017 r. – 269 decyzji (257 w zakresie podjęcia studiów I i II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich oraz 12 w zakresie podjęcia studiów doktoranckich), w 2018 r. - 307 decyzji (285 w zakresie podjęcia studiów I i II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich oraz 22 w zakresie podjęcia studiów doktoranckich), w 2019 r. - 353 decyzje (337 w zakresie podjęcia studiów I i II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich oraz 16 w zakresie podjęcia studiów doktoranckich) oraz w 2020 r. do 31 marca - 718 decyzji (691 w zakresie podjęcia studiów I i II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich oraz 27 w zakresie podjęcia studiów doktoranckich).

Ponadto w latach 2016-2017 Rektor wydał łącznie 19 decyzji w zakresie skreślenia z listy studentów cudzoziemców, w tym: 13 decyzji w zakresie skreślenia z listy studentów dla studentów I i II stopnia, jednolitych studiów magisterskich, cztery decyzje w zakresie skreślenia z listy studentów dla studentów studiów doktoranckich i dwie decyzje w zakresie skreślenia z listy studentów studiów podyplomowych. W latach 2019 – 2020 (do 31 marca) Rektor wydał łącznie 351 decyzji w zakresie skreślenia z listy studentów. Wszystkie decyzje dotyczyły studentów cudzoziemców I i II stopnia, jednolitych studiów magisterskich.

W latach 2017-2018 niska liczba decyzji administracyjnych wydanych w odniesieniu do studentów studiów I i II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich wynikała z faktu, iż w okresie tym decyzje o skreśleniu z listy studentów wydawane były w pierwszej instancji przez kierownika podstawowej jednostki organizacyjnej – Dziekana. Od 1 października 2019 r. decyzje te wydawane są przez Rektora.

(akta kontroli, str. 236-243)

Dla wszystkich losowo wybranych studentów cudzoziemców, których dokumentacja została skontrolowana pod kątem prawidłowości przeprowadzonego procesu rekrutacji Rektor wydał decyzję o podjęciu i odbywaniu przez nich studiów. Decyzje zostały wydane na podstawie obowiązujących na UJ regulacji.

(akta kontroli, str. 157-200)

2.4.Wszyscy wybrani losowo do badania studenci cudzoziemcy potwierdzili w procesie rekrutacji znajomość języka, w jakim mieli odbywać zajęcia podczas studiów. Spośród 15 studentów cudzoziemców w dziewięciu przypadkach był to język polski, a w sześciu przypadkach język angielski. Potwierdzenie znajomości języka na wymaganym poziomie następowało podczas rozmowy kwalifikacyjnej bądź poprzez przedstawienie właściwej dokumentacji.

(akta kontroli, str. 157-200)

2.5. Dla wybranych losowo 15 studentów cudzoziemców kontroli poddano umożliwianie cudzoziemcom realizującym kształcenie na uczelni, zdobywanie liczby punktów ECTS przypisanych do zajęć, właściwych na określonym kierunku, poziomie i profilu. Studenci cudzoziemcy kształcący się na studiach I stopnia mogli

zdożyć co najmniej 180 pkt w całym procesie uczenia (po 60 pkt w każdym roku studiów), natomiast studenci kształcący się na studiach II stopnia – łącznie co najmniej 120 pkt (po 60 pkt w każdym roku studiów).

(akta kontroli, str. 157-206)

2.6.Polska Komisja Akredytacyjna wydała oceny programowe dla kierunków studiów, na którym kształcili się cudzoziemcy, w odniesieniu do kryterium dotyczącego umiędzynarodowienia kierunku studiów, tj.: zdrowie publiczne (ocena pozytywna, data ważności akredytacji 2025/2026), muzykologia (ocena pozytywna, data ważności akredytacji 2025/2026), historia (ocena pozytywna, data ważności akredytacji 2025/2026), analityka medyczna ocena pozytywna, data ważności akredytacji 2025/2026), farmacja (ocena pozytywna, data ważności akredytacji 2025/2026), religioznawstwo (ocena pozytywna, data ważności akredytacji 2025/2026), kulturoznawstwo (ocena pozytywna, data ważności akredytacji 2024/2025), kosmetologia (ocena pozytywna, data ważności akredytacji 2024/2025), biochemia (ocena pozytywna, data ważności akredytacji 2024/2025), biotechnologia molekularna (ocena wyróżniająca, data ważności akredytacji 2025/2026), biotechnologia (ocena pozytywna, data ważności akredytacji 2023/2024), psychologia (ocena wyróżniająca, data ważności akredytacji 2025/2026).

(akta kontroli, str. 244-246)

2.7.W ramach systemu zapewnienia jakości i doskonalenia jakości kształcenia na Uczelni prowadzono co roku badania kandydatów na studia, badanie satysfakcji studentów oraz monitorowanie losów absolwentów, w tym również cudzoziemców. Badanie kandydatów na studia miało na celu uzyskanie informacji na temat czynników mających wpływ na podjęcie decyzji o studiowaniu na Uniwersytecie Jagiellońskim, czynników mających wpływ na wybór konkretnego kierunku studiów oraz źródeł wykorzystywanych w trakcie poszukiwania informacji o kierunkach studiów. Barometr Satysfakcji Studenckiej był badaniem przekrojowym, gromadzącym opinie studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych na temat warunków studiowania na Uniwersytecie. Celem monitorowania losów absolwentów było poznanie sytuacji zawodowej osób, które ukończyły studia na Uczelni. Badanie dostarczało odpowiedzi na pytanie o aktualnie wykonywaną pracę, powody i formę kontynuowania nauki, przyczyny pozostawania bez pracy, posiadane oraz wykorzystywane kompetencje, a także pozwalało poznać opinie absolwentów na temat ukończonych studiów – ich wartości oraz deficytów.

(akta kontroli, str. 247-362)

Ponadto w 2019 r. przeprowadzono wśród cudzoziemców studiujących na Uczelni „Badanie opinii cudzoziemców studiujących na Uniwersytecie Jagiellońskim – rozwój kariery i plany zawodowe”. W raporcie przedstawiono informacje, które mogą być podstawą do skonstruowania oferty uwzględniającej potrzeby tej specyficznej grupy studentów.

(akta kontroli, str. 57-79)

2.8..W kontrolowanym okresie łącznie 2 305 studentów cudzoziemców pobierało stypendia na łączną kwotę 18 527 767,90 zł, z czego 113 skończyło studia w terminie (kwota pobranych przez nich stypendiów wyniosła 806 740 zł), a 235 studentów zostało skreślonych z listy studentów (kwota pobranych przez nich stypendiów wyniosła 1 400 410 zł).

W roku akademickim 2016/2017 łącznie 492 studentów cudzoziemców pobrało stypendia na łączną kwotę 2 605 840 zł, z czego 65 studentów ukończyło studia w terminie i pobrało stypendia w łącznej kwocie 360 580 zł, a 83 studentów zostało skreślonych z listy studentów i pobrali stypendia na łączną kwotę 331 115 zł. W roku akademickim 2017/2018 łącznie 572 studentów cudzoziemców pobrało stypendia na

łącną kwotę 5 270 270zł, z czego 38 studentów ukończyło studia w terminie (kwota 360 690 zł), a 77 studentów zostało skreślonych z listy studentów (kwota 539 340 zł). W roku akademickim 2018/2019 łącznie 638 studentów cudzoziemców pobrało stypendia na łącną kwotę 6 286 697,80 zł, z czego dziesięciu studentów ukończyło studia w terminie (kwocie 85 470 zł), a 71 studentów zostało skreślonych z listy studentów (kwota 516 320 zł). W roku akademickim 2019/2020 łącznie 603 studentów cudzoziemców pobrało stypendia na łącną kwotę 4 364 960,10 zł, z czego czterech studentów zostało skreślonych z listy studentów (kwota 13 635 zł).

(akta kontroli, str. 363)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia prowadzenie rekrutacji na studia oraz kształcenie cudzoziemców na Uniwersytecie.

3. Planowanie i finansowanie kształcenia cudzoziemców

Opis stanu
faktycznego

3.1. Proces kształcenia cudzoziemców w UJ, jak wyjaśniła p.o. Kierowniku Działu Współpracy Międzynarodowej, analizowany jest pod kątem zainteresowania oferowanymi kierunkami i programami studiów prowadzonych w językach obcych. Kursy, które cieszą się dużym powodzeniem i na które aplikuje duża liczba studentów uruchamiane są co roku. Następuje natomiast stopniowe wygaszanie kursów, które nie znajdują zainteresowania wśród potencjalnych studentów. Ten sposób postępowania pozwala obserwować i dostosowywać ofertę do aktualnego zapotrzebowania, analizować trendy i poprzez wprowadzanie nowych modułów oferować studia poszukiwane przez osoby chcące się kształcić na Uniwersytecie. W ramach dostępnej oferty dydaktycznej mogą być tworzone nowe kierunki studiów na wszystkich trzech poziomach edukacji wyższej. Za przygotowanie nowych programów studiów i ustalenie kursów w ramach nich prowadzonych w UJ, odpowiedzialne są instytuty i wydziały, które otwierając nowe kierunki monitorują jakość studiów oraz analizują zainteresowanie, swoje zasoby kadrowe i infrastrukturę badawczą. Uniwersytet Jagielloński jest jednym z ośmiu członków sieci UNA Europa, która została powołana m.in. w celu realizacji projektu Komisji Europejskiej: European Universities Initiative. Zrzeszone uczelnie pozyskały w ramach pierwszego konkursu grant na realizację wspólnego uniwersytetu europejskiego. Współpraca partnerów sieci rozwija się w ramach czterech priorytetowych obszarów tj. studiów europejskich, zrównoważonego rozwoju, dziedzictwa kulturowego oraz sztucznej inteligencji. Obszary te zostały wybrane w oparciu o misję i wartości uczelni stowarzyszonych w UNA Europa, a prowadzone w ramach tych obszarów badania naukowe oraz programy studiów, jak wskazała Kierowniku Działu Współpracy Międzynarodowej, będą się charakteryzować dużym stopniem interdyscyplinarności i innowacyjności. Uniwersytet Jagielloński jest liderem działania o nazwie Future UNiLab mającego na celu wyznaczenie nowych, niestandardowych rozwiązań dla współpracy naukowej i edukacyjnej.

(akta kontroli, str. 833-834)

UJ od 1 stycznia 2020 r. uczestniczy w programie „Inicjatywa Doskonałości - Uczelnia Badawcza”. Okres realizacji programu ustalony został na 6 lat. W ramach programu miała nastąpić transformacja klasycznego uniwersytetu w nowoczesny uniwersytet badawczy (zrównoważony uniwersytet) oparty na czterech filarach: internacjonalizacji, interdyscyplinarności, innowacyjności oraz integralności. Strategia programu rozwoju UJ obejmuje sześć grup celów: zwiększenie wpływu

działalności naukowej uczelni na rozwój światowej nauki, wzmocnienie współpracy badawczej z instytucjami naukowymi o wysokiej renomie międzynarodowej, podniesienie jakości kształcenia studentów i doktorantów, stały rozwój zawodowy pracowników uczelni, podniesienie jakości zarządzania uczelnią, budowa marki i pozycji międzynarodowej uczelni i rozwój strategicznych partnerstw z instytucjami z otoczenia społeczno-gospodarczego oraz zwiększenie wpływu społecznego uczelni. Cele strategii rozwoju UJ realizowane miały być w ramach 27 działań. Działania zostały zaprojektowane tak, aby współpracę międzynarodową usytuować w obrębie bieżącej działalności Uczelni. W ramach szczegółowych celów służących wzmocnieniu współpracy badawczej z instytucjami naukowymi o renomie w skali międzynarodowej, w szczególności w priorytetowych obszarach badawczych, wskazano m.in. zwiększenie udziału młodych uczonych z zagranicy i zagranicznych ekspertów w działalności Uniwersytetu, zwiększenie udziału uczonych z UJ w międzynarodowej współpracy badawczej oraz budowanie trwałych i wzajemnie korzystnych partnerstw badawczych. W ramach szczegółowych celów służących podniesieniu jakości kształcenia studentów i doktorantów wskazano m.in. zwiększenie interdyscyplinarności programów edukacyjnych, zwiększenie umiędzynarodowienia programów edukacyjnych, opracowanie i wdrożenie nowoczesnych formatów kształcenia oraz opracowanie i wdrożenie mechanizmów pozyskiwania i rozwoju utalentowanych studentów i doktorantów.

(akta kontroli, str. 364-385)

3.2.UJ posiadał Strategię Rozwoju Uczelni na lata 2014-2020 z określoną misją, wizją, celami i kierunkami działania. Celami strategicznymi były: integracja działalności Uniwersytetu w dydaktyce i badaniach naukowych, najwyższa jakość nauczania, najwyższa jakość badań naukowych, skuteczny wpływ na otoczenie społeczne, kulturowe i gospodarcze. Dla celu szczegółowego najwyższa jakość nauczania ustalono cele szczegółowe: wzrost atrakcyjności oferty dydaktycznej na UJ, doskonalenie systemu rekrutacji na studia pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia z uwzględnieniem zachodzących procesów demograficznych, rozszerzenie zakresu usług edukacyjnych związanych z uczeniem się przez całe życie, wsparcie rozwoju kadry dydaktycznej, wzrost skuteczności wewnętrznego systemu doskonalenia jakości kształcenia UJ i budowanie kultury jakości. W ramach dalszych prac na podstawie misji, wizji oraz wyznaczonych celów opracowane miały zostać konkretne plany działań szczegółowych. Postęp w ich realizacji miał być monitorowany dzięki wykorzystaniu kart strategicznych, zawierających opisy działań, wskazanie podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację, terminy rozpoczęcia i ukończenia zadania oraz źródła pozyskania zasobów niezbędnych do ich wykonania. Każdemu z celów strategicznych i szczegółowych przyporządkowane miały być mierzalne wskaźniki, informujące o stopniu realizacji celów, a co za tym idzie wizji i misji Uniwersytetu Jagiellońskiego.

(akta kontroli, str. 386-399)

3.3.Poza Strategią Rozwoju Uczelnia opracowała „Analizę SWOT i identyfikację Priorytetowych Obszarów Badawczych Uniwersytetu Jagiellońskiego”. Wyniki przeprowadzonej wieloetapowej analizy SWOT, której zasięg objął kompletne spektrum dziedzin i dyscyplin naukowych reprezentowanych na Uniwersytecie Jagiellońskim, pozwoliły na identyfikację priorytetowych obszarów badawczych⁶, w których Uniwersytet zajmował wysoką pozycję w międzynarodowym środowisku naukowym, a jego potencjał wynikający z kapitału intelektualnego (przede wszystkim ludzkiego, strukturalnego i relacyjnego) umożliwiał dalsze umacnianie

⁶ Dalej: POB.

pozycji konkurencyjnej w wyłonionych obszarach. Jednocześnie prognozowano rozwój wskazanych POB w skali globalnej.

Wszystkie POB cechowała duża interdyscyplinarność, którą gwarantował profil naukowy oraz struktura organizacyjna Uniwersytetu wraz z licznymi wyspecjalizowanymi jednostkami wsparcia administracyjnego, zarządzanymi w sposób zdecentralizowany. W analizie SWOT znalazła się propozycja kierunków działań w zakresie zarówno mocnych, jak i słabych stron oraz proponowane kierunki działań w zakresie szans i zagrożeń w niej wskazanych.

(akta kontroli, str. 400-406)

3.4. W kontrolowanym okresie, tj. w latach 2017-2020 (do 31 marca) UJ realizował łącznie 62 projekty i przedsięwzięcia związane z kształceniem cudzoziemców, z czego 23 dofinansowane z Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja i Rozwój, 28 w ramach programu Erasmus+, dwa projekty w ramach Funduszu Wyszehradzkiego, jeden w ramach Life Long Learning, jeden w ramach programu Europa dla Obywateli, jeden w ramach programu Katamaran – Przygotowanie i realizacja wspólnych studiów II stopnia (NAWA), pozostałe sześć w ramach innych programów zagranicznych.⁷ I tak przykładowo w ramach projektu:

1. „Mobilność studentów i pracowników szkół wyższych” (program Erasmus+) zakładano wyjazdy semestralne studentów i pracowników Uczelni na Uczelnie partnerskie biorące udział w projekcie oraz przyjazdy studentów i pracowników tamtejszych uczelni na UJ (koszty poniesione w ramach projektu – 415 386,39 zł);
2. „Advanced Spectroscopy in Chemistry” (program Erasmus+ realizowany w latach 2015-2020) organizowane były czterosemestralne zajęcia dla studentów z Uniwersytetu w Lille (koordynatora programu) i innych uczelni będących uczestnikami projektu (pierwszy semestr w Lille, drugi semestr w Lille lub Lipsku, trzeci semestr na dowolnej uczelni, będącej uczestnikiem projektu - w tym na Wydziale Chemii UJ i czwarty semestr praca magisterska pisana w laboratorium badawczym dowolnej partnerskiej uczelni bądź współpracującej organizacji przemysłowej lub badawczej (koszty poniesione w ramach projektu – 52 076,65 zł);
3. „Eco-red – European quality course system for Renewable Energy Development”, realizowanego przy współpracy z Uniwersytetem w Rzymie oraz Uniwersytetem z Cypru oraz trzema uczelniami w Wietnamie, organizowano kursy studenckie w zakresie odnawialnych źródeł energii, ich wydajności i zrównoważonego rozwoju (koszty poniesione w ramach projektu – 190.951,28 zł);
4. „ISAD – International Security nad Development”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój w okresie od 1 września 2017 r. do 31 grudnia 2020 r. założono umiędzynarodowienie procesu kształcenia oraz poprawę dostępności międzynarodowych programów kształcenia dla 24 beneficjentów z zagranicy i z Polski poprzez opracowanie i realizację całego cyklu kształcenia na studiach II stopnia. Co najmniej 50% uczestników miało pochodzić z zagranicy (koszty poniesione w ramach projektu- 768 542,06 zł);
5. „European Politics and Society”, realizowanego przez cztery uczelnie, w tym Uniwersytet w Pradze oraz UJ, realizowano interdyscyplinarne studia II stopnia w zakresie europejskiej polityki, historii, kultury oraz stosunków międzynarodowych (pierwszy semestr na Uniwersytecie w Pradze, drugi semestr na Uniwersytecie w Leiden (Holandia) lub UJ, trzeci i czwarty semestr na dowolnej uczelni

⁷ Do 31 marca 2020 r. na realizację 62 projektów i przedsięwzięć UJ poniósł łączne koszty w wysokości 74 501 346,93 zł.

z uczestniczących w projekcie (koszty poniesione w ramach projektu – 78 360,31 zł).

(akta kontroli, str. 407-446)

3.5. Średni koszt kształcenia studenta (w tym studenta cudzoziemca) na 13 wydziałach UJ w roku akademickim 2016/2017 wynosił 20 726,99 zł, w roku akademickim 2017/2018 – 23 836,28 zł, i w roku akademickim 2018/2019 – 17 638,65 zł, koszt kształcenia w języku polskim na trzech wydziałach CM UJ w roku akademickim 2016/2017 wynosił 28 360,21 zł, w roku akademickim 2017/2018 – 29 624,14 zł, w roku akademickim 2018/2019 – 30 452,58 zł, a koszt kształcenia w języku angielskim na dwóch wydziałach CM UJ w roku akademickim 2016/2017 wynosił 44 555,28 zł, w roku akademickim 2017/2018 – 46 448,68 zł, w roku akademickim 2018/2019 – 50 125,72 zł.

Uniwersytet nie prowadził odrębnych analiz związanych z kształceniem tylko i wyłącznie cudzoziemców.

(akta kontroli, str. 447-449)

3.6. W kontrolowanym okresie Uczelnia realizowała jeden projekt związany z kształceniem cudzoziemców dofinansowany ze środków NAWA w ramach Programu Katamaran – Przygotowanie i realizacja wspólnych studiów II stopnia. Projekt „International Relations and Public Diplomacy” miał być realizowany przez UJ we współpracy z Uniwersytetem w Sienniu w okresie od 1 października 2019 do 31 marca 2021 r.. Łączna kwota dofinansowania dla UJ wynosiła 510 000 zł (dla konsorcjum razem z Uniwersytetem w Sienniu – 624 000 zł). Do 31 marca 2020 r. Uczelnia otrzymała 187 200 zł. Koszty kwalifikowalne związane z realizacją projektu wyniosły 18 996,68 zł i były one związane z opracowaniem programu studiów. Nie udało się zrealizować części konferencji programowych i wizyt studyjnych w związku z sytuacją epidemiologiczną na świecie.

(akta kontroli, str. 450-504)

3.7. Rektor Uniwersytetu na każdy rok akademicki wydał zarządzenie w sprawie wysokości opłat za usługi edukacyjne dla cykli studiów rozpoczynających się w danym roku.

Za kształcenie wszystkich doktorantów w szkołach doktorskich, w tym cudzoziemców, nie pobierano opłat.

Kwestia odpłatności za studia podyplomowe została określona w Regulaminie studiów podyplomowych, zgodnie z którym nie przewidywano odrębnych przepisów dla słuchaczy studiów podyplomowych będących cudzoziemcami. Studia podyplomowe na Uniwersytecie były odpłatne, za wyjątkiem przypadków, gdy finansowane były ze środków zewnętrznych. Opłata za studia podyplomowe pobierana była na zasadach określonych w umowie.

(akta kontroli, str. 835-840)

3.8. W kontrolowanym okresie przychody UJ (w tym Collegium Medicum) z tytułu opłat edukacyjnych związane z kształceniem cudzoziemców zarówno w języku polskim, jak i w języku obcym wyniosły łącznie: 119 449,5 tys. zł, z czego ze studiów stacjonarnych – 117 313,2 tys. zł, studiów niestacjonarnych – 1 532,8 tys. zł, studiów podyplomowych – 429,2 tys. zł, studiów doktoranckich – 174,3 tys. zł.

W roku akademickim 2016/2017 przychody z tytułu opłat edukacyjnych związanych z kształceniem cudzoziemców wyniosły łącznie 22 172,6 tys. zł, z czego: w ramach studiów stacjonarnych – 21 738,8 tys. zł, studiów niestacjonarnych – 222,2 tys. zł, studiów podyplomowych – 110,9 tys. zł, studiów doktoranckich – 70,7 tys. zł.

W roku akademickim 2017/2018 przychody z tytułu opłat edukacyjnych związanych z kształceniem cudzoziemców wyniosły łącznie 35 253,2 tys. zł, z czego: w ramach

studiów stacjonarnych – 34 674, tys. zł, studiów niestacjonarnych – 401,6 tys. zł, studiów podyplomowych – 106,8 tys. zł, studiów doktoranckich – 70 tys. zł.

W roku akademickim 2018/2019 przychody z tytułu opłat edukacyjnych związanych z kształceniem cudzoziemców wyniosły łącznie 35 789,9 tys. zł, z czego: w ramach studiów stacjonarnych – 35 127,9 tys. zł, studiów niestacjonarnych – 535,7 tys. zł, studiów podyplomowych – 105,8 tys. zł, studiów doktoranckich – 20,5 tys. zł.

W roku akademickim 2019/2020 (do 31 marca) przychody z tytułu opłat edukacyjnych związanych z kształceniem cudzoziemców wyniosły łącznie 26 263,8 tys. zł, z czego: w ramach studiów stacjonarnych – 25 771,7 tys. zł, studiów niestacjonarnych – 373,3 tys. zł, studiów podyplomowych – 105,7 tys. zł, studiów doktoranckich – 13,1 tys. zł.

(akta kontroli, str. 505-507)

Szczegółowemu badaniu poddano opłaty związane z procesem edukacyjnym wnoszone przez 15 losowo wybranych studentów cudzoziemców. Wszyscy skontrolowani studenci z momentem rozpoczęcia studiów wnieśli opłatę za wystawienie legitymacji studenckiej, a absolwenci opłatę za dyplom i ewentualne dodatkowe odpisy od niego. Pięciu nie wniosło żadnych innych opłat (w czterech przypadkach byli to stypendyści programów BUWiWA/NAWA, a w jednym przypadku osoba posiadająca Kartę Polaka). Dziesięciu studentów cudzoziemców, którzy zostali zrekrutowani na zasadach innych niż obowiązujące obywateli polskich, wnosili opłaty za studia w wysokości ustalonej dla danego kierunku studiów (na podstawie zawartych z Uczelnią umów bądź w oparciu o złożone przez studentów oświadczenie o zapoznaniu się i akceptacji warunków odpłatności). Wszyscy studenci wnieśli opłaty wymaganej wysokości (od 2 400 zł do 4 750 zł za semestr).

(akta kontroli, str. 157-176,180-198,201-203,207-212)

3.9.W kontrolowanym okresie Rektor UJ wydał łącznie 146 decyzji (dla 142 studentów cudzoziemców) na kwotę 567 671,88 zł i 20 882,92 euro w zakresie zwolnień z opłat za usługi edukacyjne, w tym: w 2017 r. – 22 decyzje (dla 22 studentów) na kwotę 88.981,30 zł i 3 500 euro, w 2018 r. – 60 decyzji (dla 57 studentów) na kwotę 271 835,87 zł i 200 euro, w 2019 r. – 52 decyzje (dla 51 studentów) na kwotę 188 904,71 zł i 12 764,92 euro oraz w 2020 r. – 12 decyzji (dla 12 studentów) na kwotę 17 950 zł 4 418 euro. Zwolnienia z opłat dotyczyły studentów cudzoziemców na studiach I i II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich. Nie wystąpiły przypadki wydania przez Rektora decyzji w zakresie zwolnienia z opłaty za studia podyplomowe (w 2018 r. dwóch studentów cudzoziemców złożyło takie wnioski, ale zostały rozpatrzone negatywnie). Zwolnienie z opłat nastąpiło na podstawie przepisów § 19 oraz § 12 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 października 2006 r. w sprawie podejmowania i odbywania przez cudzoziemców studiów i szkoleń oraz ich uczestnictwa w badaniach naukowych i pracach rozwojowych⁸, a następnie na podstawie w § 12 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 5 czerwca 2018 r. w sprawie podejmowania przez cudzoziemców studiów i szkoleń oraz ich uczestniczenia w badaniach naukowych i pracach rozwojowych⁹.

(akta kontroli, str. 508-513)

Szczegółowemu badaniu poddano 15 decyzji wydanych przez Rektora (bądź upoważnionego Prorektora) w zakresie zwolnienia z opłat edukacyjnych studentów cudzoziemców, Spośród 15 decyzji w trzech przypadkach Rektor wyraził

⁸ Dz. U. z 2006 r., Nr 190, poz. 1406 ze zm.

⁹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1125.

zgodę na obniżenie opłat (bądź za studia bądź opłat związanych z powtarzaniem zajęć), w 12 przypadkach Rektor wydał decyzje odmowne. Uzasadnieniem odmowy było niespełnienie przez studentów cudzoziemców przesłanek będących podstawą takiego zwolnienia bądź byli to studenci, którzy stosownie do regulacji obowiązujących na UJ nie byli uprawnieni do zwolnienia (studenci pierwszego roku studiów I lub II stopnia zgodnie z regulacjami obowiązującym na Uczelni w roku akademickim 2018/2019 nie mogli starać się o zwolnienie z opłat edukacyjnych). Decyzje wyrażające zgodę na częściowe obniżenie opłat zostały wydane z zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz regulacjami wewnętrznymi UJ).

(akta kontroli, str. 221-235)

3.10. Uniwersytet 17 maja 2019 r. zawarł z Narodową Agencją Wymiany Akademickiej umowę ramową dotyczącą współpracy Uczelni z Agencją w zakresie programów stypendialnych dla studentów cudzoziemców. Dla studentów cudzoziemców prowadzone miały być następujące programy stypendialne: Program Stypendialny dla Polonii dla studiów I i II stopnia, jednolitych studiów magisterskich oraz studiów III stopnia, Program Stypendialny im. Stefana Banacha, Program Stypendialny im. Ignacego Łukasiewicza, umowy międzynarodowe, współpraca bilateralna, Program stypendiów dla studiów polonistycznych i polonoznawczych (Polonista), indywidualne stypendia, kursy przygotowawcze dla studentów w Polsce oraz program CEEPUS III. Umowa została aneksowana 21 października 2019 r. Zarządzeniami Dyrektora NAWA określano wysokość stypendiów przyznawanych cudzoziemcom będących stypendystami strony polskiej. Zgodnie z ustaleniami umowy z Agencją Uczelnia zobowiązana była do przysyłania raportów semestralnych z rozliczeniem środków finansowych przekazanych przez NAWA i wypłaconych stypendystom przez Uczelnię w danym semestrze. W kontrolowanym okresie UJ sporządził i przesłał do Agencji dwa raporty: za semestr letni roku akademickiego 2018/2019 i za semestr zimowy roku akademickiego 2019/2020. Z pierwszego raportu wynikało, iż ze środków NAWA w semestrze wypłacono stypendia 433 studentom na łączną kwotę 1 593 200,30 zł, w tym w ramach: umów międzynarodowych – 31 350 zł, Programu Stypendialnego dla Polonii – 1 283 150 zł, Programu Stypendialnego im. Stefana Banacha – 81 700 zł, Programu Stypendialnego im. Ignacego Łukasiewicza – 41.000 zł, współpracy bilateralnej – 4 500 zł, indywidualne stypendia – 11 250 zł, CEEPUS – 140 250,34 zł. Z drugiego raportu wynikało, iż ze środków NAWA w semestrze wypłacono stypendia 343 studentom na łączną kwotę 2 012 827,83 zł, w tym w ramach: umów międzynarodowych – 119 950 zł, Programu Stypendialnego dla Polonii – 1 690 250 zł, Programu Stypendialnego im. Stefana Banacha – 82 250 zł, Programu Stypendialnego im. Ignacego Łukasiewicza – 46 000 zł, Program Stypendialny „Polonista” – 43 750 zł, CEEPUS – 30 727,93 zł.

(akta kontroli, str. 514-561)

W kontrolowanym okresie w UJ obowiązywały regulacje dot. stypendiów przyznawanych w ramach pomocy materialnej (tj. stypendium socjalne, stypendium Rektora za wyniki w nauce oraz stypendia dla niepełnosprawnych, określane w zarządzeniach Rektora UJ).

(akta kontroli, str. 562-609)

Poza programami stypendialnymi z NAWA oraz systemem stypendiów przyznawanych w ramach pomocy materialnej oraz za dobre wyniki w nauce na Uczelni funkcjonowały dodatkowo następujące fundusze stypendialne:

- Fundusz Stypendialny Programów Ukraińskich na Wydziale Prawa i Administracji (środki przekazywane przez fundatorów w celu wspierania inicjatyw stypendialnych związanych z programami naukowymi i edukacyjnymi prowadzonymi przez Wydział Prawa i Administracji UJ we współpracy

z partnerami ukraińskimi. Program przeznaczony był dla doktorantów i pracowników naukowych)¹⁰;

- Fundusz Stypendialny im. Bohdana Łysiaka (środki ofiarowane na ten cel przez córki Bohdana Łysiaka dla studentów Wydziału Filologicznego UJ specjalność filologia ukraińska)¹¹;
- Fundusz Stypendialny Ad Polonos (środki ofiarowane przez osobę prywatną, aby wspomagać potomków zesłańców polskich studiujących na UJ. Program przeznaczony dla studentów i doktorantów będących potomkami zesłańców polskich)¹²;
- Fundusz Stypendialny dla najlepszych studentów studiów II stopnia na kierunku „International Security and Development (ISAD)” (środki z odpisów w ciężar kosztów działalności w zakresie kształcenia i działalności naukowej)¹³.

(akta kontroli, str. 610-625)

W kontrolowanym okresie na UJ przyznano łącznie 2 956 stypendiów 2 165 studentom cudzoziemcom na łącznie na kwotę 16 693 295 zł, w tym: 1 605 stypendiów socjalnych na kwotę 4 553 130 zł, 136 stypendiów Rektora za wyniki na kwotę 740 640 zł, 1 087 stypendiów z BUWiWM/NAWA na kwotę 10 770 405 zł oraz 128 stypendiów w ramach własnych funduszy stypendialnych na kwotę 629 120 zł.

(akta kontroli, str. 626-627)

Szczegółowemu badaniu poddano wypłaty stypendiów losowo wybranym 15 studentom cudzoziemcom. Dwóch studentów cudzoziemców studiów I stopnia otrzymywało stypendium w wysokości 1.250,00 zł miesięcznie w ramach Programu BUWiWM, dwóch studentów studiów II stopnia otrzymywało stypendium w wysokości 1.500,00 zł w ramach Programu im. Ignacego Łukasiewicza (NAWA). Stawka przyznanego stypendium była zgodna z założeniami danego programu. Pozostałych 11 studentów otrzymywało stypendia w ramach pomocy materialnej: wszyscy stypendium socjalne i dwie osoby dodatkowo stypendium Rektora za wyniki w nauce. Wysokość stypendiów socjalnych zależna była od sytuacji materialnej studenta cudzoziemca. Każdy ze studentów udokumentował we właściwy sposób wniosek o przyznanie stypendium poprzez złożenie oświadczenia o wysokości dochodu na członka rodziny oraz załączenie przetłumaczonych na język polski zaświadczeń o dochodach wszystkich pracujących członków rodziny. Dwie osoby które otrzymały stypendium Rektora za dobre wyniki w nauce spełniły wymóg określonej średniej ocen za poprzedni rok akademicki na danym kierunku studiów.

(akta kontroli, str. 157-159, 168-173, 177-181, 193-198, 204-206, 213-220)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia planowanie i finansowanie kształcenia w okresie objętym kontrolą cudzoziemców na Uniwersytecie.

¹⁰ Regulamin Funduszu przyjęty został Uchwałą nr 31/V/2010 Senatu UJ z 26 maja 2010 r.

¹¹ Regulamin Funduszu przyjęty został Uchwałą nr 52/III/2014 Senatu UJ z 26 lutego 2014 r. zmieniony Uchwałą nr 119/X/2015 Senatu UJ z 28 października 2015 r.

¹² Regulamin funduszu został przyjęty Uchwałą nr 99/IX/2016 Senatu UJ z 28 września 2016 r., a następnie Zarządzeniem nr 26 Rektora UJ z 12 marca 2020 r.

¹³ Regulamin Funduszu przyjęty Zarządzeniem nr 35 Rektora UJ z 6 kwietnia 2020 r.

4. Współpraca na rzecz wspierania kształcenia cudzoziemców

Opis stanu
faktycznego

4.1. Uniwersytet Jagielloński współpracował z właściwymi ministrami, innymi uczelniami oraz jednostkami naukowymi z całego świata w zakresie działania na rzecz kształcenia cudzoziemców. Oferta studiów dla cudzoziemców dostosowywana była do przepisów obowiązujących w Polsce. W ramach współpracy międzynarodowej prowadzone były różne akcje promujące studia na UJ, Uniwersytet uczestniczył zarówno w targach i misjach edukacyjnych, jak i w spotkaniach z cudzoziemcami w szkołach średnich. Uczelnia współpracowała z NAWA, która od początku powołania organizowała wyjazdy delegacji z uczelni polskich do jednostek i na targi zagraniczne celem promowania oferty dydaktycznej, w tym także oferty na pełnych cyklach studiów. Co roku przedstawiciele UJ uczestniczyli w branżowych targach edukacyjnych APAIE, NAFSA, EAIE oraz brali udział w zagranicznych misjach edukacyjnych promując ofertę Uniwersytetu i zachęcając uczniów do przyjazdu do Polski i podjęcia studiów w UJ.

Wspólnie z innymi uczelniami polskimi, z którymi UJ zrzeszony jest w sieci IROs Forum (Sieć Działów Współpracy uczelni polskich) promowana była oferta kształcenia na studiach w Polsce na poziomie międzynarodowym. Na zaproszenie ambasad i konsulatów, Uczelnia brała udział w spotkaniach z obywatelami innych państw, przedstawiając ofertę dydaktyczną uczelni i odpowiadając na pytania przyszłych studentów lub ich rodziców. Przesyłana była również oferta promocyjna do tych jednostek celem ich upowszechnienia wśród obywateli z zagranicy.

Środki finansowe związane z uczestnictwem w targach oraz przygotowaniem oferty i materiałów promocyjnych były pokrywane ze środków działu osoby oddelegowanej do udziału w spotkaniach.

(akta kontroli, str. 628-666)

Promowaniem oferty edukacyjnej UJ na rynkach zagranicznych zajmowała się wyspecjalizowana jednostka Centrum Promocji i Komunikacji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Celem podejmowanych przez Centrum działań było przede wszystkim zwiększenie świadomości o Uniwersytecie poza granicami Polski. Centrum działało w oparciu o wytyczne Biura Pełnomocnika Rektora UJ ds. internacjonalizacji.

CPIK zajmowało się zarówno promocją zagraniczną w Internecie (współpraca z portalami branżowymi – Study Portals, Keystone; social media – anglojęzyczne posty na FB, prowadzenie profilu VKontakte; prowadzenie głównej strony internetowej UJ w języku angielskim, rosyjskim oraz chińskim), jak i prowadziło działania bezpośrednie w kraju i za granicą (udział w targach zagranicznych, kontakt z placówkami dyplomatycznymi, organizacja spotkań z zagranicznymi grupami kandydatów na studia) oraz tworzyło materiały drukowane i wideo skierowane do cudzoziemców.

W zakresie promocji zagranicznej Centrum współpracowało z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego (obecnie z Narodową Agencją Wymiany Akademickiej) oraz Fundacją Edukacyjną „Perspektywy” (Study in Poland) – udział w targach zagranicznych, przedstawienie anglojęzycznej oferty UJ na stronach internetowych, w materiałach drukowanych i w aplikacji mobilnej.

W 2017 roku pracownicy CPIK brali udział w targach zagranicznych i misjach edukacyjnych w następujących krajach: Białoruś, Ukraina, Litwa, Kazachstan, Uzbekistan. Oferta edukacyjna była promowana poprzez portal Go Poland, Study

Portals, Study in Poland (strona, aplikacja, w drukowanym katalogu). CPIK wyprodukował foldery w języku angielskim, rosyjskim i ukraińskim.

Na przełomie 2017/2018 do placówek dyplomatycznych m.in. w Nowym Delhi, Ottawie, Pretorii, Kuala Lumpur, Astanie, Petersburgu, Pekinie, Toronto, Chicago przekazano materiały promocyjne (materiały drukowane, banery na strony www, notka o UJ) w celu umieszczenia ich na stronach internetowych i w social mediach oraz przekazania ich dla osób zainteresowanych rozpoczęciem studiowania w Polsce.

W 2018 roku pracownicy CPIK wzięli udział w targach zagranicznych i misjach edukacyjnych w następujących krajach: Gruzja, Ukraina, Singapur, Filipiny, Malezja, Kazachstan. Oferta edukacyjna była promowana poprzez Go Poland, Study Portals oraz Study in Poland. Materiały drukowane zostały wyprodukowane w języku angielskim, ukraińskim oraz rosyjskim. Powstał nowy folder w języku angielskim zawierający pełną ofertę studiów anglojęzycznych na UJ. Centrum współpracowało również z Ambasadą RP w Lizbonie przy realizacji filmu o studiach w Polsce.

Również w 2019 roku pracownicy CPIK brali udział w targach zagranicznych i misjach edukacyjnych (Gruzja, Ukraina, Rosja, Kazachstan, Tajlandia). Oferta promowana była poprzez portal Go Poland, Keystone oraz Study in Poland. Materiały drukowane zostały wyprodukowane w języku angielskim, ukraińskim oraz rosyjskim. Powstały materiały wideo w języku angielskim, które zostały umieszczone na YouTube na oficjalnym profilu UJ.

W 2020 roku pracownicy CPIK wzięli udział w targach zagranicznych i misjach edukacyjnych w Zjednoczonych Emiratach Arabskich, Gruzji, Meksyku oraz Kolumbi. Oferta edukacyjna promowana jest poprzez portal Keystone, Study in Poland oraz stronę Go Poland. Materiały drukowane zostały wyprodukowane w języku angielskim, ukraińskim oraz rosyjskim. Powstały materiały wideo w języku angielskim i hiszpańskim (Projekt finansowany ze środków NAWA – Program Promocja Zagraniczna). W ramach ww. projektu NAWA CPIK podjął zintensyfikowane działania promocyjne na terenie Ameryki Łacińskiej.

W latach 2017-2020 Centrum Promocji i Komunikacji organizowało spotkania i prezentacje dla zagranicznych grup kandydatów na studia, agencji rekrutacyjnych oraz naukowców i pracowników uniwersytetów spoza Polski. Grupy przyjeżdżały do nas m.in. z Ukrainy, Białorusi, Stanów Zjednoczonych, Indii.

(akta kontroli, str. 667-669)

4.2. P.o. Kierownika Działu Współpracy Międzynarodowej wskazała, iż na UJ funkcjonują wypracowane mechanizmy związane z obiegiem informacji, zarówno na szczeblu uniwersyteckim, jak i z innymi podmiotami właściwymi w zakresie danych zadań i kompetencji. W zakresie informacji pomiędzy uczelnią a innymi podmiotami właściwymi związanymi z kształceniem cudzoziemców odpowiedni przepływ informacji pozwala na szybkie podejmowanie decyzji, zapobiega konfliktom, ułatwia codzienną pracę i pozwala na udzielanie jasnych wytycznych i odpowiedzi osobom zainteresowanym. Podkreśliła, że sprawny przepływ informacji uzależniony jest nie tylko od wypracowanych ścieżek komunikacji, ale również od zaplecza technologicznego, którym dysponuje Uniwersytet. Większość korespondencji prowadzona jest w formie dokumentacji papierowej lub e-mailowej, jednak jeśli sytuacja wymaga dogłębnego omówienia tematu organizowane są spotkania, również w formie wirtualnej z osobami zaangażowanymi w konkretne procesy. Ze spotkań tych przygotowywane są sprawozdania, które następnie udostępniane są osobom zainteresowanym (na poziomie uczelni), a wytyczne i regulacje wprowadzane jako nowe ścieżki komunikacji. W schemacie przepływu informacji

pomiędzy uczelnią a innymi podmiotami właściwymi związanymi z kształceniem cudzoziemców można wyróżnić 3 poziomy:

1) Komunikacja na szczeblu ogólnouniwersyteckim z organami państwowymi (MNiSW, MSZ i ich agencje, GIS, GUS, Urzędy Wojewódzkie, Straż Graniczna, Konsulaty i Ambasady i inne). Ścieżka przepływu informacji zaczyna się od Biura Rektora UJ, który w zależności o tematyki kontaktuje się ze swoimi zastępcami lub kierownikami sobie podległych jednostek i odpowiednio dekretuje sprawy. W przypadku spraw związanych z kształceniem cudzoziemców w pierwszej kolejności informacje trafiają do Prorektora UJ. ds. dydaktyki, a także do kierowników Centrum Wsparcia Dydaktyki (CWD), Działu Obsługi Studentów Zagranicznych (DOSZ) i Działu Współpracy Międzynarodowej (DWM). Na tym poziomie następuje rozpatrzenie sprawy, sprawdzenie regulaminów i dokumentów, których dotyczy dane zagadnienie i następnie kwestie dyskutowane są z Rektorem, który ostatecznie podejmuje decyzje (jeśli sprawa tego wymaga) i komunikuje się z właściwym organem. Analogicznie wygląda sytuacja, w przypadku inicjatywy oddolnej, to Rektor jako osoba reprezentująca cały Uniwersytet kontaktuje się z właściwym Ministrem przedstawiając propozycje i rozwiązania, które mogłyby zostać wypracowane nie tylko wewnątrz UJ, ale również w innych jednostkach, a wymagają akceptacji odpowiednich organów. W momencie gdy sprawy przekazywane przez Rektora nie wymagają udzielenia informacji, są one dekretowane do konkretnych jednostek, która na polecenie Władz UJ procedują zgodnie z zaleceniami, wprowadzając nowe regulacje, wytyczne i zasady. Komunikowanie w górę sprowadza się najczęściej do informowania wyższych szczebli o tym, co się dzieje na szczeblach niższych, obejmuje również przekazywanie propozycji, wyjaśnień, sugestii, wniosków racjonalizatorskich, przez co stanowi kanał przepływu elementów wiedzy przydatnej w zarządzaniu, wykorzystywanej w realizacji zadań na szczeblach wyższych.

2) Komunikacja z uczelniami zagranicznymi i instytucjami naukowymi dopowiadającymi za kształcenie cudzoziemców. Przepływ informacji pomiędzy uczelniami zagranicznymi i instytucjami naukowymi prowadzony jest w dwojaki sposób. Jako komunikacja bezpośrednia pomiędzy zainteresowanymi jednostkami np. Działem Współpracy Międzynarodowej UJ z analogicznymi działami w instytucjach zagranicznych lub też może to być komunikacja na szczeblu Rektora UJ, który następnie przekazuje informacje do właściwego Prorektora, w kompetencjach którego leżą zagadnienia związane ze współpracą międzynarodową, lub bezpośrednio do kierownika DWM lub DOSZ. Niejednokrotnie Rektor UJ dekretuje sprawy bezpośrednio do jednostek tj. wydziały lub instytuty, które odpowiadają za kształcenie cudzoziemców, cykle studiów oraz oferowane kursy. Wówczas przepływ informacji kończy się na udzieleniu odpowiedzi zainteresowanej stronie i przekazaniu notatki do Rektora, w jaki sposób sprawa została załatwiona. Komunikacja z podmiotami zewnętrznymi prowadzona jest najczęściej w drodze wiadomości mailowych, spotkań on-line lub rzadziej rozmów telefonicznych.

3) Komunikacja z uczelniami zagranicznymi zrzeszonymi w międzynarodowych sieciach współpracy, których członkiem jest Uniwersytet Jagielloński. Komunikacja w obrębie sieci prowadzona jest przez osoby reprezentujące UJ w danej sieci, które powoływane są przez Rektora UJ specjalnym pełnomocnictwem i pełnią funkcję osób działających w imieniu całego Uniwersytetu. Ze względu na międzynarodowy aspekt tej współpracy komunikacja prowadzona jest w formie elektronicznej (wiadomości mailowe), jak również wirtualnych i fizycznych spotkań, które organizowane są, w zależności od potrzeb. Wiele międzynarodowych sieci współpracy posiada również wewnętrzną pocztę, za pomocą której może

komunikować się z reprezentantami z innych jednostek promując np. ofertę dydaktyczną swojego uniwersytetu. Za całość działań podejmowanych w ramach współpracy z sieciami międzynarodowymi odpowiada Pełnomocnik ds. Internacjonalizacji, do którego po każdym spotkaniu wysyłane są sprawozdania z działań i rozmów podejmowanych podczas spotkań.

(akta kontroli, str. 670-673)

4.3. Do 31 grudnia 2017 r. Uniwersytet przekazywał właściwemu ministrowi do spraw szkolnictwa wyższego oraz wojewodzie małopolskiemu dane dotyczące przyjęcia na studia cudzoziemca bądź niepodjęcia przez niego kształcenia albo skreślenia go z listy studentów.

Szczegółowe badanie dokumentacji pięciu studentów przyjętych na studia lub skreślonych z listy studentów wykazało, że informacje te były przekazywane niezwłocznie od daty zaistnienia zdarzenia.

(akta kontroli, str. 674-678)

Uczelnia w badanym okresie przysyłała również Placówce Straży Granicznej w Balicach dane dotyczące liczby studentów cudzoziemców z podziałem na obywatelstwa wg stanu na 31 grudnia każdego roku oraz dane dotyczące liczby cudzoziemców skreślonych w poszczególnych latach akademickich z podziałem na obywatelstwa.

(akta kontroli, str. 679-704)

UJ na bieżąco zamieszczał w systemie POL-on dane o przyjęciu na studia cudzoziemców i o niepodjęciu przez cudzoziemców kształcenia. W wyniku analizy dokumentacji dziesięciu studentów cudzoziemców wpisanych na cykl kształcenia 2019/2020 stwierdzono, iż w systemie POL-on znajdowały się właściwe informacje dotyczące podjęcia przez nich kształcenia bądź skreślenia z listy studentów. Studenci zostali zamieszczeni w wykazie zawierającym dane studentów obcokrajowców wpisanych na cykl 2019/20 (studentów wszystkich lat, studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, I i II stopnia oraz jednolitych magisterskich), w tym: zarówno aktywnych studentów, jak i osób skreślonych w roku akademickim 2019/2020.

(akta kontroli, str. 705-764)

4.4. Do 31 grudnia 2017 r., w myśl art. 43 ust. 6b ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, Rektor przekazywał Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego w terminie do 15 stycznia każdego roku, wykazy cudzoziemców, sporządzone według stanu na dzień 31 grudnia poprzedniego roku, ze wskazaniem osób posiadających Kartę Polaka lub spełniających wymagania określone w art. 5 ust. 1-3 ustawy o repatriacji. Od 1 października 2018 r. wykaz studentów cudzoziemców zamieszczany był w systemie POL-on.

(akta kontroli, str. 765-804)

Na podstawie analizy dokumentacji 15 studentów cudzoziemców, w tym absolwentów (kształcących się na studiach I i II stopnia w latach 2016-2020) stwierdzono, iż dane cudzoziemców zamieszczone w systemie POL-on zawierały wszystkie informacje wymagane art. 344 ust. 1 pkt 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym m.in. nazwę państwa urodzenia, informacje o przyjęciu na studia i ich odbywaniu, informacje o posiadaniu Karty Polaka.

(akta kontroli, str. 805-831)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

NIK pozytywnie ocenia prowadzoną w okresie objętym kontrolą współpracę na rzecz wspierania kształcenia cudzoziemców

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W związku z niesformułowaniem wniosków NIK nie oczekuje odpowiedzi na niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Kraków, lipca 2020 r.

Kontroler

Anna Stochel – Łukasińska

Główny specjalista kontroli
państwowej